



Els Nouwen maakt schilderijen, dat lijkt geen twijfel. Na die vaststelling is het met de eenduidigheid echter gedaan. Neem nu de mond met scheve en afgesleten tanden die u van een van deze wanden aangaapt. De open muil wekt associaties met The Joker uit het Batmanepos en roept in gelijke mate deernis en huivering op. Is dit een armzalige lach of zijn de tanden ontbloot uit dreiging, klaar om te bijten? Het gehavende gebit wordt overdekt door een transparant driehoekig vlak dat taartpunten snijdt uit drie zwarte cirkelschijven die daardoor lijken op het stippenvretende happertje uit het videospel Pac-Man, bekend bij iedereen die puberde in de jaren 1980. De twee bovenste schijven zijn tevens de oren van The Joker, wat hem een Mickey Mouse-achtige uitstraling verleent. Kwaad en onschuld gaan hier hand in hand, zoals het hoort.

Twee verdere cirkelschijven completeren de compositie: linksonder een zwarte vorm die doet denken aan een spinnend wiel van een motorfiets, en rechtsonder een zwart gat omzoomd door een gloeiende kosmische stofring. Of is het een rioolbuis waaruit afvalwater gutst? Hoewel, uit een echt zwart gat ontsnapt geen licht en dit rioolwater heeft de trekken van een waternimf met lang golvend haar. Waarschijnlijk is het dus toch een volledige zonsverduistering, compleet met corona. Waaraan een lichtende wolk voorbijtrekt, wat enigszins vreemd is.

Pareidolie, zo heet de onbedwingbare neiging om bekende vormen, figuren of objecten te distilleren uit brouwsels van vage visuele informatie. Het is een uitdrukking van de menselijke behoefte om de wereld tegen de klippen op als betekenisvol te ervaren; hoe onduidelijker de omgeving, des te sterker de drang tot interpreteren. In dat opzicht vertoont het schilderij een opmerkelijke omslag rond de horizontale middellijn. Ten noorden van die grens heerst het realisme, ten zuiden de verbeelding. Tegelijk is de zuidzijde reëler dan de noordzijde, daar zij niet pretendeert iets anders voor te stellen dan een configuratie van kleuren, texturen en abstracte vormen.

Een andere omkering speelt zich af rond het koppel voorgrond-achtergrond. Immers, waar het geel van de achtergrond niet door de bovenhoeken van het driehoekige vlak breekt, daar gebeurt dat wel in de benedenhoek die hierdoor onmiskenbaar op de voorgrond treedt. Op het moment dat we ons deze omschakeling van achtergrond naar voorgrond gewaar worden sneuvelt echter de ruimtelijke illusie van de lachende mond en lijkt de plastische Joker voor even net zo plat als Mickey Mouse en Pac-Man. Het duo ruimtelijkheid-vlakheid sluit zodoende soepel aan bij de groeiende optocht van wankele tegenstellingen.

Wie instemt met de voorgaande constatering zal misschien ook accepteren dat de genoemde omkeringen en dubbelzinnigheden reflecties zijn van de eigen onbewuste ambivalenties en ambigüiteiten, een verborgen bron van betekenis in ieders leven. Maar wat is nu de betekenis van dit schilderij? Voor we ons aan die vraag zullen wijden is het goed om te beseffen dat de omkeringen en dubbelzinnigheden niet daadwerkelijk onderdeel zijn van het schilderij; zij bestaan slechts in de vorm van gedachten als deel van de relatie tussen waarnemer en kunstwerk. Waarmee uitdrukkelijk niet beweerd wordt dat Els Nouwen, die met haar beeldende middelen de basis legt voor een veelheid aan interpretaties en bij het tot stand brengen van haar schilderijen naast schepper uiteraard ook waarnemer is, verzuimd heeft om aan dit werk inhoud mee te geven.

Na dit aanloopje kan de betekenis van het schilderij dan toch worden bepaald, en wel door u. En alleen door u. Woordeloos, want de betekenis waarover gesproken kan worden is niet de ware betekenis.

Rudi Salomon, mei 2024

*In aanloop naar haar solo-tentoonstelling in M Leuven (oktober 2026) toont Els Nouwen een greep uit haar jongste productie op de plek waar haar werk al vele jaren wordt gevolgd: Behind Bars in de Otto Veniusstraat in Antwerpen. Opening vindt plaats tijdens het Antwerp Art Weekend vanaf donderdag 16 mei. De expo loopt tot en met 15 juni 2024.*